



De sarcofaag die eeuwenlang bij de Willibrordusput in Heiloo lag.

FOTO'S UIT 'DE SARCOFAGEN VAN HEILOO'

Duizend jaar oude sarcofaag komt terug naar Heiloo

Henk-Jan den Ouden

Heiloo ■ In de middeleeuwen werden sommige rijke mensen begraven in een stenen sarcofaag. Vaak worden die na verloop van tijd tot puin geslagen, maar Jaap de Graaf van de Historische Vereniging Heiloo heeft er een aantal achterhaald. Een ervan, waarschijnlijk uit de elfde of twaalfde eeuw, krijgt maandag een laatste rustplaats in het Historisch Museum Heiloo.

Bij zijn studie van de Witte Kerk in Heiloo kwam De Graaf een tekening tegen van een stenen bak naast de Willibrordusput in Heiloo. „Niemand in het dorp wist daar meer iets van, maar het bleek een stenen doods-kist te zijn. Die heeft eeuwenlang als drinkbak bij de Witte Kerk gestaan. Kort na de oorlog bleek hij te zijn weggegeven aan de Abdij van Egmond, en toen ik daar drie jaar geleden kwam stond hij er nog.”

Er werden echter meer sarcofagen gevonden in Heiloo. In 1866 werd er een, met deksel, opgegraven op het kerkhof. De vondst was zo opmerkelijk, dat de doods-kist werd gevraagd voor het Rijksmuseum, dat toen nog gebouwd moest worden. „Een paar jaar geleden heb ik bij het Rijksmuseum geïnformeerd of hij er nog was, maar ze wisten nergens meer van. Opmerkelijk, want zo'n apparaat van zeker duizend kilo zet je niet zo maar ergens neer. Ook na intensief speuren, tot in tuinen van grachtenwoningen aan toe, is de kist niet gevonden.”

De Graaf kreeg ook een tip dat in de tuin van stadhuis in Alkmaar een sarcofaag lag. „Die bleek ook in 1866 bij de Witte Kerk te zijn opgegraven.” Dat bracht het totaal al op drie, en in de jaren zestig werd er nog een opgegraven bij de kerk. „Uit de literatuur blijkt, dat dat vrij veel is voor een dorp als Heiloo”, zegt De Graaf. Bovendien zijn er in de vloer van de kerk nog een aantal deksels van sarcofagen aangetroffen. Met die erbij komen we zeker op acht of negen sarcofagen”, concludeert De Graaf.

Adellijk geslacht

Een sarcofaag maken was in die tijd verschrikkelijk duur. „Ze werden in Duitsland gemaakt, uit één stuk steen gehouwen. Eerst werd een blok uitgehakt en dat werd dan uitgediept, een enorme klus.” Dan moesten kist en deksel over de Rijn en andere wateren, en over land, naar Heiloo worden vervoerd. Het gaat om kisten met een gewicht van 1200 kilo en de deksels wogen onge-

veer 300 kilo. „Het is dus heel aannemelijk dat er in die tijd een belangrijk rijk of adellijk geslacht in Heiloo heeft gewoond”, zegt De Graaf. „In de annalen wordt er niet rechtstreeks naar verwezen. Maar er zijn wel veel oorkonden van een familie Van Heylighelo en we weten inmiddels dat het geslacht Van Haarlem hier ook het nodige te vertellen heeft gehad.”

De kisten zijn gemaakt van roodachtig zandsteen en dateren volgens deskundigen uit de tiende tot twaalfde eeuw. „De eerste waren vrij eenvoudig, maar later werden ze meer en meer versierd”, legt De Graaf uit. „Maar omdat zandsteen relatief zacht is, is er vaak van die versiering weinig meer over.”

De kist die terug naar Heiloo komt, werd in 1886 aan het Stedelijk Museum Alkmaar geschonken en toen dat in 2000 verhuisde naar het Canadaplein, werd hij in de tuin van het Alkmaarse stadhuis aan de Breedstraat gezet. „Het is niet zo goed gegaan met de kist, hij is in vier stukken gebroken en moest gerestaureerd worden. Dat is bij Kunst-wacht in Delft gebeurd, het vraagstuk van de kosten hebben we in goed overleg opgelost. We krijgen hem in bruikleen en maandag wordt hij naar het Historisch Museum Heiloo gebracht.”

De Graaf heeft hierover een boekwerkje geschreven: 'De Sarcofagen van Heiloo'. Het is te verkrijgen bij Bruna en Primera in Heiloo en Vander Meulen in Alkmaar en via 06-51718363.



De gerestaureerde kist in Delft.